

Символ України

23 серпня 2004 року Президент України підписав Указ «Про День Державного Прапора України». Цим Указом на вшанування багатовікової Історії українського державотворення, державної символіки незалежної України та з метою виховання поваги громадян до державних символів України встановлено в Україні нове свято — День Державного Прапора України. Він щорічно відзначається 23 серпня. Раніше День Державного Прапора святкувався лише в Києві на муніципальному рівні.

Державний Прапор — один із трьох офіційних державних символів, що утверджують суверенітет держави. Державними символами є ще Державний Герб і Державний Гімн. Державний Прапор України — стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольору із співвідношенням ширини прапора до його довжини 2:3. Значення синього та жовтого кольорів на прапорі традиційно трактують як поєднання чистого, мирного безхмарного неба, що простягнулося над жовтим кольором хлібного лану — символу мирної праці і достатку. Державний Прапор України затверджено Постановою Верховної Ради України від 28 січня 1992 року. Жовто-блакитні барви мають в Україні давню історію. Вони символізували Київську Державу ще до християнізації Русі. Після прийняття християнства ці кольори освячувалися образом животворящего Хреста. Після монголо-татарського нашестя ця символізація зникла, але згодом відродилася в церковних оздобах, на гербах українських міст. Майже всі герби міст Київщини й України взагалі обрамлялися жовто-блакитними кольорами. З XVIII століття полкові й сотенні козацькі прапори Війська Запорізького все частіше вироблялися з блакитного полотнища, на якому жовтою фарбою наносили хрест, зорі, зброю, постаті святих.

У литовсько-польську добу найбільш уживаними кольорами були червоний, далі білий, блакитний, рідко — жовтий. Українська козацька держава — так звана Гетьманщина — користувалися у XVII столітті різнокольоровими прапорами, однак переважав червоний колір. У XVIII столітті стали переважати блакитні полотнища із золотими чи жовтими зображеннями гербів та частково інші ознаки, як небесні світила, зброя, постаті святих Михаїла, Юрія та інші.

Великий прапор Запорізької Січі був червоним. Прапори куренів і паланок — переважно малинові й жовто-блакитні. Із занепадом Гетьманщини та приєднанням Центральної і Західної України до Росії та Австрії український прапор зник.

Із середини XIX століття синьо-жовтий прапор як національний став широко використовуватися в Галичині. Там же на початку XX століття почав з'являтися жовто-синій прапор, тобто з жовтою верхньою смугою. У березні 1918 року Центральна Рада затвердила жовто-блакитний прапор символом Української Народної Республіки. За гетьмана Павла Скоропадського прапор був змінений на блакитно-жовтий. Синьо-жовтий прапор із листопада 1918 року був затверджений прапором Західноукраїнської Народної Республіки, а 15 березня

1938 року — прапором Карпатської України.

У період боротьби радянської влади з Українською Народною Республікою та Українською державою (1917 — початок 1919 року) синьо-жовтим прапором у різних варіантах користувалися в Україні й більшовики. Лише з 1919 року, з ідеологічних міркувань, прапор УСРР став червоним із аббревіатурою назви республіки, облямованою золотою рамкою. 21 листопада 1949 року Президія Верховної Ради УРСР ухвалила стяг із горизонтально розташованими смугами. Верхня мала червоний колір — дві третини ширини прапора, нижня — лазуровий колір із зображенням у верхній частині золотих серпа і молота і над ними — червоної п'ятикутної зірки, обрамленої золотою каймою.

Але в історію України – як національний – увійшов синьо-жовтий прапор. Як зазначалося, державним він був затверджений 28 січня 1992 року після проголошення незалежності України. Прапор є частиною знаково-символічної системи культури держави. Він має вагомим символічне значення. До прапора, як до символу держави, ставляться з повагою. Із ним вшановують живих або віддають шану померлим. Будь-яка неповага, яка виявляється до Державного Прапора, розглядається як свідомо образлива дія, спрямована на адресу держави.

Микола КОРДОН,
завідувач кафедри історії України
Житомирського державного
університету ім. І.Франка,
кандидат історичних наук, доцент.